

GENOVÉS FA ANAR LA PILOTA

L'espectacle de la perfecció

A pesar d'una conjuntura davallada de forma, Genovés demostrava el 3 d'octubre que encara dóna tercers en tots els trinquets. Aquest joc, jugat del Sénia al Segura, l'únic íntegrament comentat i gaudit i patit en català, ha trobat en un grapat de jugadors joves, que tenen en Genovés el cap de fila, el motor de l'espectacularitat i l'emoció.

Enric Sòria

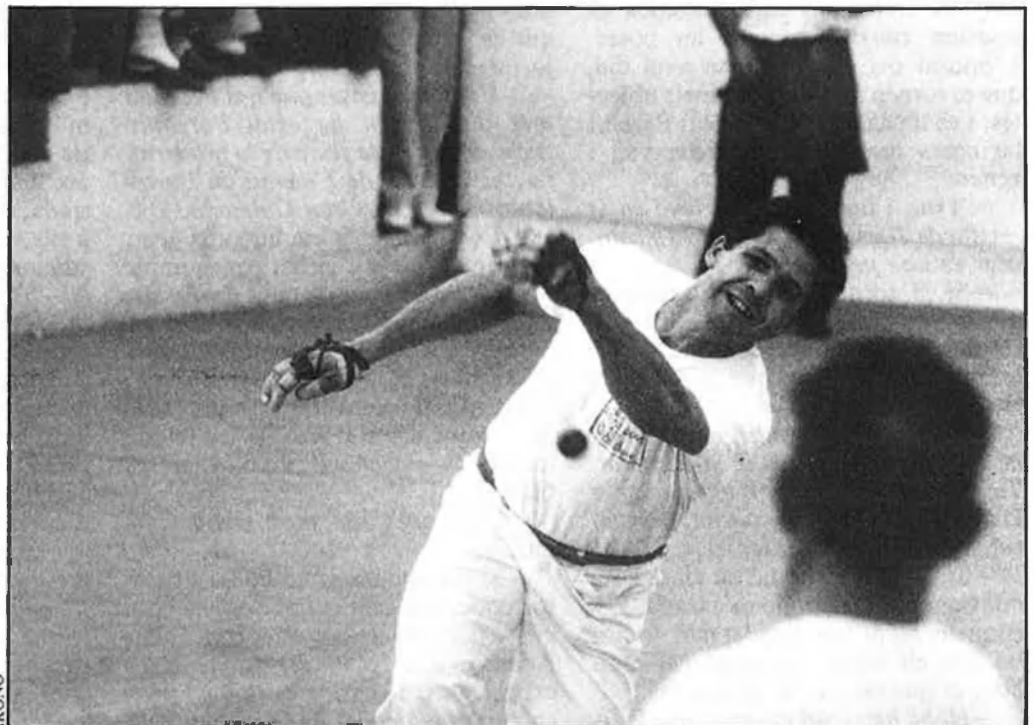
Fa pocs anys alguns empresaris de trinquet decidiren gastar-se una mica de diners condicionant els locals: cobertures transparents, il·luminació artificial, marcadors electrònics, augment de la capacitat, etc. Era un tímid però positiu indici d'acceptació de la civilització urbana, prou inusitat en un joc que ha sobreviscut, i sobreviu, gràcies al tòpic tradicionalisme rural. La petita maniobra *aggiornadora* dóna un resultat discretament satisfactori. El trinquet de Sagunt és un d'aquests pocs locals modernitzats. I un dels millors. Té molt bona vista i les dues galeries llargues amb què compta (habitualment n'hi ha una o no cap) li donen una cabuda molt superior a la mitjana.

El divendres 3 d'octubre s'hi jugava una partida excepcional, Genovés (Francesc Cabanes), per a molts el millor jugador que ha tingut mai el trinquet, i el seu germà Pep, un jugador irregular que serveix per equilibrar

la parella, als rojos contra els blaus, Pepet, un punter eficient —degollador en diuen—, Josep Maria, l'indiscutible millor mitger actual, amb una sorprenent rapidesa i varietat de joc, i Eusebio al fons, d'escalater, un veterà mític, nascut l'any 42 i amb més de vint-i-cinc anys de professional. Un ho-

me que, com ara Genovés, durant anys no va tenir rival.

Era un trio poderós, un dels més forts possibles, contra un jugador que passa, des que fa mesos li van fer una operació a la mà dreta, per una notòria davallada en el nivell de joc. El fenomen Genovés no ha tingut compa-

Veure, a tocar de mans, la perfecció.

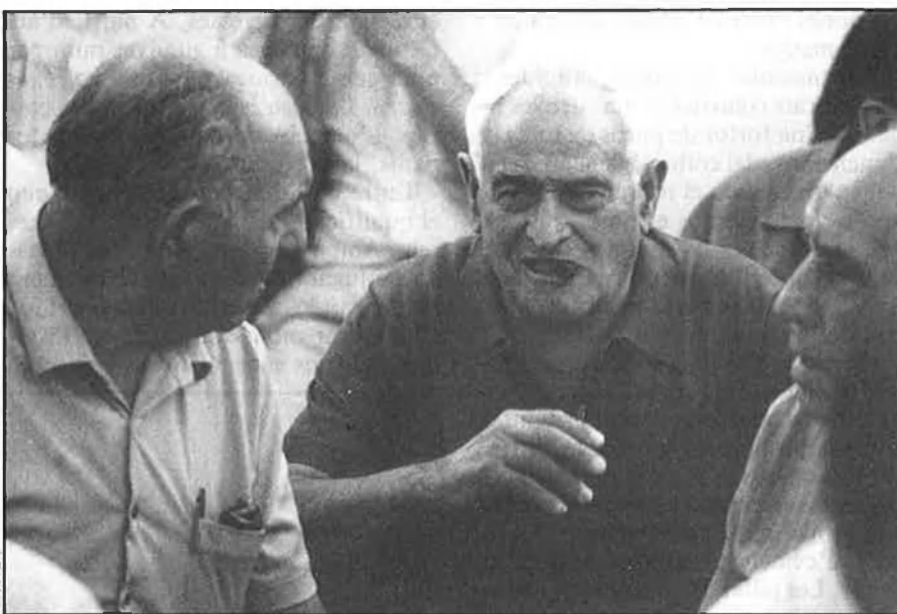
rança en la història del trinquet. Va començar a jugar l'any 1972 i des del 75 acapara premis de totes les mides i ha desbancat els adversaris fins al punt d'haver de jugar, per fer possibles les travesses —el motor econòmic del trinquet— amb tocs explícitament prohibits. Segons els entesos, amb la pilota valenciana de cuir, de *vaqueta*, tres vegades més lleugera que la basca, Genovés venceria, fins i tot ara, sense cap dificultat, Martiricorena i probablement també Retegi. Amb la pilota basca o amb la *consensuada* —d'un pes intermig—, les coses serien més difícils, però no impossibles. El jugador de Genovés és conegut i admirat pels pilotaris bascos.

Genovés havia perdut, però, les últimes partides abans de l'encontre de Sagunt. El mateix Albert Soldado, comentarista de trinquet en el periòdic *Levante*, i un dels homes que més bé coneixen aquest joc, n'havia fet un article ben dur: potser valia més la pena que Genovés es recuperara a casa i que no defraudara els seus seguidors amb un nivell de joc molt per davall de l'habitual. L'article havia complert la seua funció revulsiva i Genovés, picat, havia eixit a Sagunt a guanyar.

Paisatge i paisanatge

En el trinquet, el joc comença abans de jugar: a la cafeteria, el públic fa rogles per les taules, calcula possibilitats, els diners comencen a cremar a la butxaca. Les travesses mouen el joc. L'empresa i l'equip guanyador se'n beneficien amb un percentatge. Com més diners s'hi juguen, doncs, millor. Rojos o blaus, dues possibilitats per al risc. «Cavallers, ¿a on tirem?», els marxadors repeteixen contínuament la pregunta mentre el joc comença. Un martelleig verbal que combina amb els primers espetecs, fortíssims, de l'entrenament. Els jugadors escalfen el cos mentre comproven els rebots de les pilotes per saber com *pinten*.

El jugador valencià, a l'inrevés que el basc, rarament martelleja la pilota amb un colp sec. La colpeja amb l'inici de la palma i la fa córrer per la mà —com dins una cistella— fins als dits per projectar-la amb velocitats de míssil cap al camp contrari. La mà, com és lògic, va folrada amb tota mena de proteccions. Amb tot, fa falta valor per empomar un projectil així. Les lesions sovintegen. En la modalitat d'escala i corda, l'habitual, amb el raspall, en el trinquet professional, la pilota només pot ser jugada a l'aire o al primer bot en les lloses de terra. En canvi, tots els rebots verticals, en les parets, en

IKONO

IKONO

Cavallers, ¿a on tirem?

l'escala o en les galeries, són vàlids. Un jugador habilitós i potent pot convertir així el trinquet en un billar en relleu.

Als primers intercanvis de colps comença l'animada circulació de diners. Eusebio és un escalater excepcional i les seues restes en el *dau* són famoses. La partida, doncs, va per a llarg. «¿Qui vol rojos?» és ara la cançó dels marxadors. Un espectador fa un senyal, una *postura*, i amb ella es juga 600 duros als rojos. El marxador li envia dins una pilota buida el justificant, l'espectador li la torna amb els diners. Totes les *postures* es travessen entre el públic, l'empresa és neutral. Els comptes sempre amb duros, moneda oficial del trinquet, i el valencià única llengua pensable dins el recinte: el compteig dels punts, les travesses, les exclamacions llançades pels jugadors —que no paren d'imprecar durant tota la partida— i pel públic,

tot va en el pintoresc català del trinquet, un llenguatge que ha creat argot i que ha omplert d'expressions ben gràfiques la parla popular.

El públic ompli les grades i galeries. Els espectadors del trinquet són, més que el joc, el vertader espectacle, i cal disfrutar-lo a discreció. Una ampla base llauradora dóna el to, inclús a la industrial Sagunt. Propietaris ben alimentats, sorneguers, àgils de verb i de gestos. Massa autèntics per ser reduïts al tòpic, semblen eixits de les files d'alguna extinta aristocràcia casolana, i comencen totes les frases amb un rigorós «*cavallers*». D'alguna manera el trinquet segueix sent un joc de nobles. Predominen els *seniors* i fins i tot es pot veure encara alguna brusa negra, l'antic uniforme de l'horta. També, és clar, hi ha algun aficionat de trinca i inclús algun executiu desvagat. Quasi no hi

ha dones, però, i abans encara se'n veien menys.

Afirmacions iròniques, ràpides i concentrats comentaris puntuen les jugades. Una fortor de pursos de totes les dimensions, del coiba al llegendari caliquenyo, envaeix el trinquet. Els grans apostadors veterans es posen just davall la corda, és la millor posició per veure el joc i també per viure'l. Més d'una pilotada baixa acaricia allí el bescoll del respectable.

Com que s'hi juga els diners, el públic té dret a dir la seua. Els errors són qualificats contundentment i sovint es convida un jugador a canviar d'ofici. De tota manera, si els comentaris solen ser taxatius, poques vegades arriben a la grolleria. El públic manté una relació d'evident proximitat amb el jugador. Les pilotades el colpegen i és fàcil que el pilotaire salte per damunt la gent per salvar un punt. És una emoció suplementària. Els jugadors són, literalment, a tocar de mà. Els veterans en coneixen bé els hàbits, xarren amb ells entre joc i joc, recorden que s'han jugat els diners a favor i fins i tot els pregunten per la família.

Comparat amb el d'altres esports, el públic de trinquet és essencialment circumspecte, atent i poc cridaner. Una bona jugada eleva exclamacions de *¡Molt!* —equivalent valencià del *¡bravo!* estàndard— i només de tant en tant un punt disputadíssim desperta l'entusiasme. Llavors la gent llança gorres, jaquetes i coixins a les lloses entre crits de fort sabor local. Quan s'apaga el deliri admiratiu es pot sentir a voltes un *¡Aixina dona gust perdre!* Més que els diners travessats, doncs, compta l'espectacle d'aquesta vertiginosa lluita entre homes de cos elàstic i braç poderós. En el fons, només la pròpia vistositat ha salvat el trinquet de totes les marginacions patides.

Ara va de bo

El de Sagunt és un trinquet dur. Les pilotes reboten a les galeries i tornen a la pista, posant a prova la resistència dels escalaters. Cal tallar corda —jugar baix, passar la pilota arran de corda i descol·locar els adversaris amb efectes inesperats. Això dona facilitats, en principi, al trio contra Genovés. Aquest potser té encara adolorida la mà dreta i recorre sovint a l'esquerra, però amb inusual habilitat. Dirigeix el seu ric repertori de cops en profunditat fins al cap del camp enemic, on fa estralls. Algunes mans són d'antologia... El joc és competidíssim i manté la igualada, ja de nit, fins al 35/35 (les partides són a seixanta). Els marxadors llancen amb una insistència salmodiant

el reclam de travesses. A partir d'ací Genovés comença a guanyar punt per punt sense parar. «*Genovés vol guanyar*». La cosa és clara. És l'entusiasme. L'emoció de contemplar, a dos pams, la perfecció.

Entre els admiradors, Genovés rep el qualificatiu de *el monstre* i se'l mereix. Amb ell, i amb l'excel·lent fornada de jugadors joves que últimament han envaït les lloses, la qualitat del joc s'ha elevat moltíssim. Des del 75 els duels al fons entre Genovés i Eusebio

llor propaganda que la mateixa impressió que el joc produeix a qui el contempla per primera vegada. Un màrqueting de boca a orella d'eficàcia difícilment tangible.

L'espectador tradicional, amb el feix de bitllets per jugar i el puro a la boca segueix anant al trinquet perquè hi ha anat tota la vida. Ara, això és evident, disfruta més que mai. Tot això que es troba. De vegades, com aquest 3 d'octubre, el final pot ser d'apoteosi. El públic també juga, amb diners almenys.

El públic, el vertader espectacle.

(qui durant anys va conèixer també la solitud de no tenir competidor) o el més jove Fredi, han recuperat per al trinquet les emocions addictives d'una final de tennis entre grans figures i l'elàstica bellesa de les millors partides dels grans frontons bascos, però al costat de casa.

Al voltant mateix dels enormes edificis on es juga, al mateix carrer de Pelayo de València, el trinquet és un perfecte desconegut, com un quist camperol i valencià enmig d'una societat relativament urbanitzada i cada punt més impersonal. Si la perfecció i l'interès d'aquest joc ha augmentat en aquests anys gràcies a un esplet inesperat de joves que han sabut tutejar-se amb uns pocs veterans encara ben durs de rosegat —un relleu, per tant, en condicions immillorables—, els mass-media a penes se n'han assabentat. La curiositat dels aficionats als esports no ha estat estimulada. El trinquet continua sent un gueto i davant les pretensions —ben raonables, d'altra banda— d'esdevenir un esport olímpic i ocupar el lloc dins els esplais de la societat valenciana que ocupa la pilota basca a Euskadi, no ha trobat mi-

I sempre hi ha qui perd. Però veure una bona vesprada de Genovés s'ho val. El públic sap que la supervivència del joc es troba a les mans —i mai millor dit— dels pilotaris que li han tornat l'espectacle. Unes mans que ara tenen en aquest jugador genial del Genovés el seu millor símbol. L'únic, o quasi, que ha guanyat popularitat —encara que la mereixen molts— fora del cercle restringit del trinquet, l'únic, potser, que podria batre els preparats, i ben pagats, jugadors bascos. Genovés és el cap de fila d'un grapat de joves jugadors que poden fer del trinquet un esport plenament competitiu, fins i tot moderadament de masses. El públic l'estima i comprova feliç els símptomes de la seua recuperació.

Després, davant les taquilles, els qui han jugat rojos transformen les travesses en diners. En acabant conviden els amics amb menys fortuna. La partida s'allarga en comentaris. És el moment de la fatxenderia: «Al saber li diuen sort» és el lema de qui guanya contra «qui l'encerta l'endevina» de torn. «Este Genovés juga molt, i quan vol guanyar no hi ha res a fer». És una afirmació que no té torna. □